

ΔΙΟΝΥΣΟΣ
0860

Ο ΓΙΑΝΝΗΣ ΡΙΤΣΟΣ
διαβάσει τόν
ΑΠΟΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟ

Οι τελευταίες ώρες του Γρηγόρη Αυξεντίου μες στη φλεγόμενη σπηλιά

Ο Γιάννης Ρίτσος γεννήθηκε την 1η Μαΐου 1909 στη Μονεμβασία. Έκεί τέλειωσε το Δημοτικό και το 'Ελληνικό σχολείο' το Γυμνάσιο στο Γύθειο. Το 1925 εγκαταστάθηκε στην Αθήνα. Από τα παιδικά του χρόνια δείχνει εξήχρη κλίση στην ποίηση, στη ζωγραφική, στη μουσική. Από το 1917 δοκιμάζει να γράψει στίχους. "Εκτοτε, δε θα πάψει ν' ασχολείται με την ποίηση.

Τα έργα του έχουν μεταφραστεί σε 34 γλώσσες κι έχουν παρουσιαστεί από το ραδιόφωνο και την τηλεόραση, από εφημερίδες, περιοδικά κι επιθεωρήσεις όλων σχεδόν των χωρών.

Είναι μέλος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Συγγραφέων, μέλος της Κοινότητας Δραματικών Συγγραφέων και Συνθετών της Γαλλίας, μέλος της Ακαδημίας Λογοτεχνίας του Μάιν, της Δυτικής Γερμανίας.

Έχει τιμηθεί με το Α' Κρατικό Βραβείο Ποίησης για το έργο του «*Η σονάτα του σεληνόφωτος*», Αθήνα 1956, με το Μέγα Διεθνές Βραβείο Ποίησης της Μπιεννάλε του Κνόκ, Βέλγιο 1972, για το σύνολο του έργου του, και με το Βραβείο Δημητρώφ, Σόφια 1974.

Το 1934 παρουσιάζει την πρώτη του ποιητική συλλογή «*Τρακτέρ*». Μετά, κατά χρονολογική σειρά, τα εξής έργα: «*Πυραμίδες*» 1935, «*Επιτάφιος*» 1936 (έπι 4ης Αύγουστου, κατασχέθηκαν τα τελευταία αντίτυπα και κήκον στις Στήλες του Ολυμπίου Διός), «*Το τραγούδι της αδελφής μου*» 1937, «*Εαρινή συμφωνία*» 1938, «*Το έμβατήριο του ωκεανού*» 1940, «*Παλιά μαζούρκα σε ρυθμό βροχής*» 1943, «*Δοκιμασία*» 1943, (η γερμανική λογοκρισία διέγραψε το τελευταίο ποίημα «*Παραμονές ήλιου*», που τοποθετήθηκε ύστερα από έντεκα χρόνια, πρώτο στην «*Αγρύπνια*»), «*Ο σύντροφός μας*» 1945.

Από το 1948 ως το 1952, ο Ρίτσος εξορίζεται στη Λήμνο, στη Μακρόνησο, στον Άη-Στράτη. Μετά συνεχίζεται η έκδοση των έργων του: «*Ο άνθρωπος με το γαρύφαλλο*» 1952, «*Αγρύπνια*» 1954, «*Πρώιμο άστρο*» 1955, «*Η σονάτα του σεληνόφωτος*» 1956, «*Χρονικό*» 1957, «*Αποχαιρετισμός*» 1957, «*Υδρία*» 1957, «*Χειμερινή διαύγεια*» 1957, «*Πέτρινος χρόνος*» (Μακρονησιώτικα) 1957, «*Οι γειτονίες του κόσμου*» 1957, «*Όταν έρχεται ο Ξένος*» 1958, «*Ανυπόταχη πολιτεία*» 1958, «*Η αρχιτεκτονική των κέντρων*» 1958, «*Πέρα από τον ίσκιον των κυπαρισσιών*» (θέατρο) 1958, «*Οι γερόντισσες κ' η θάλασσα*» 1959, «*Μιά γυναίκα πλάι στη θάλασσα*» (θέατρο) 1959, «*Το παράθυρο*» 1960, «*Η γέφυρα*» 1960, «*Ο Μαύρος Άγιος*» 1961, «*Ποιήματα*» (Α' Τόμος) 1961, «*Ποιήματα*» (Β' Τόμος) 1961, «*Το νεκρό σπίτι*» 1962, «*Κάτω από τον ίσκιον του θουνοῦ*» 1962, «*Το δέντρο της φυλακής και οι γυναίκες*» 1963, «*Μαρτυρίες*» (Α' σειρά) 1963, «*12 ποιήματα για τον Καβάφη*» 1963, «*Ποιήματα*» (Γ' Τόμος) 1964, «*Παιχνίδια τ' ουρανού και του νερού*» 1964, «*Φιλοκτήτης*» 1965, «*Ρωμιούσση*» 1966, «*Ορέστης*» 1966, «*Μαρτυρίες*» (Β' σειρά) 1966, «*Όστραβα*» 1967.

Από την 21η Απριλίου '67 ως τα τέλη του '70 πάλι εξορίστηκε, στη Γυάρο, στη Λέρο, στη Σάμο, κι όλα τα έργα του απαγορεύονται. Το 1972 ξαναρχίζει η έκδοση των νέων έργων του: «*Πέτρες*», «*Επαναλήψεις*», «*Κιγκλίδωμα*» 1972, «*Η Ελένη*» 1972, «*Χειρονομίες*» 1972, «*Τέταρτη διάσταση*» 1972, «*Η επιστροφή της 'φιγένειας*» 1972, «*Χρυσόφειμα*» 1972, «*Ισμήνη*» 1972, «*Δεκαοχτώ λιανοτράγουδα της πικρής πατρίδας*» 1973, «*Διάδρομος και σκάλα*» 1973, «*Γκραγκάντα*» 1973, «*Σεπτήρια και Δαφνηφόρια*» 1973, «*Ο άφανισμός της Μήλος*» 1974, «*Υμνος και βήνος για την Κύπρο*» 1974, «*Καπνισμένο τσουκάλι*» 1974, «*Κωδωνοστάσιο*» 1974, «*Ο τοίχος μέσα στον καθρέφτη*» 1974, «*Χάρτινα*» 1974, «*Μελετήματα*» (Δοκίμια) 1974.

Με το έργο του Ρίτσος έχουν ασχοληθεί πολλοί Έλληνες ποιητές και κριτικοί, καθώς και ξένοι. Το 1938, ο Παλαμάς έγραψε για το Ρίτσος:

«... Θαύμασα και κήρυξα την πρωτοφανή δεξιότητά του (του Ρίτσου), ακούραστου στο στίχο και τη μεγαλωσύνη του στην ποίηση. Τα καλλιτεχνικά μας γράμματα, παρ' όλα αυτά σταθερά κάποτε και δυνατά τους κάπου γνωρίσαμε, πρώτη φορά βρίσκουν χορευτή έτσι δυνατό και τολμηρό. Η τέχνη, όσο κι αν δυναμώση προβαίνοντας γερή, από τα νιάτα φαίνεται. Κι ο ποιητής, όσα εμπόδια κι αν του φέρνουν πάντα οι έρασιτέχνες κι οι σοφολογιώτατοι, πάντα δείχνεται στο δρόμο του, ήσυχα ή όρημνικά, δαμοστής. Το Ρίτσος, δίχως να προσμείνω, από τα νέα χρόνια του τον χαιρέτησα:

Το ποιημά σου, το πικρό, το ζούν ίχωρ κ' αϊθέρας,
καθάριος όρθρος της αύγης, μηνάει το φώς της μέρας.
Σε μία φρικίαση τραγική χαμογελάει μιάς πλάσης
ρυθμός. Παραμερίζουμε, ποιητή, για να περάσης.
(«*Ελεύθερον Βήμα*», 26 'Ιουνίου 1938)

Το 1957, είκοσι περίπου χρόνια αργότερα, έτσι χαιρέτησε ο Άραγκόν τη «*Σονάτα του σεληνόφωτος*» από το γαλλικό περιοδικό «*Les Lettres Francaises*»:

«... Πρέπει να τον χαιρέτισουμε και να πούμε πολύ μεγαλόφωνα πώς (ο Ρίτσος) είναι ένας από τους πιο μεγάλους, τους πιο ιδιότυπους ποιητές της εποχής μας. Όσο για μένα, τίποτε από πολύ καιρό δε μου είχε δώσει, όπως μουδωσε το τραγούδι αυτό («*Η σονάτα του σεληνόφωτος*»), το βίαιο τράνταγμα της μεγαλοφυΐας. Ξέρω: Η λέξη αυτή δεν προφέρεται ή τουλάχιστον δεν πρέπει να γράφεται. Όμως εδώ δε μπορώ να κάνω τίποτε. Δεν την άποσύρω...»

(Aragon: "Pour saluer Ritsos", "Les Lettres Francaises", No 660-28 Φεβρ.-6 Μαρτ. 1957)

Η ίδια γαλλική επιθεώρηση, δημοσιεύοντας μία σειρά από τις «*Μαρτυρίες*» του Ρίτσου, τις παρουσίασε μ' αυτό το προλογικό σημείωμα:

«Είναι τιμή για τις «*Lettres Francaises*» που συντελέσανε στο να γνωριστούν και ν' αγαπηθούν στη Γαλλία πολλοί μεγάλοι ποιητές του απέραντου κόσμου. Κι ο Pablo Neruda, ο Nezval κι ο Nazim Hikmet, κι ο Walter Loewenfels, κι ο Nicolas Guillen... Μέσα σ' αυτό τον άστερισμό λάμπει πολύ ιδιότυπα ο Έλληνας ποιητής Γιάννης Ρίτσος, που οι αναγνώστες μας διάβασαν εδώ δυο μεγάλα ποιήματά του, που μας δόθηκε η ευκαιρία να του συμπαρασταθούμε όταν φαινόταν να τον απειλεί η ελληνική τραγωδία, της οποίας είναι ο σύγχρονος κορυφαίος...»

(«*Les Lettres Francaises*», No 733 - 31 'Ιουλίου - 6 Αύγουστου 1958)

Στις 5 Μαρτίου 1957, μέρα Τρίτη, όλες οι πρωινές αθηναϊκές εφημερίδες έγραφαν:

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, 4 ('δ. ύπ.). — Ο Γρηγόριος Αυξεντίου έφονεύθη προχθές, αφού έπολέμησε ήρωϊκά επί δέκα δλόκληρες ώρες, μόνος αυτός έναντιόν ισχυρών βρετανικών δυνάμεων, στην περιοχή του όρους Τρόδος σε μία σπηλιά πλησίον της Μονής Μαχαιρά. Η μάχη διεξήχθη υπό τις ακόλουθες συνθήκες.

Οι δυνάμεις άσφαλείας είχαν την πληροφορία ότι στην Μονή Μαχαιρά εκκρύπτετο ο καταζητούμενος αυτός πατριώτης, ο οποίος είχε επικηρυχθή αντί 5.000 λιρών στερλινών. Τις άπογευματινές ώρες του Σαββάτου άπόσπασμα του βρετανικού στρατού άπό 60 άνδρες έκινήθη προς την Μονή, την όποια και εκύκλωσε για να συλλάβη τον καταδιωκόμενο άγωνιστή. Οι Βρεταννοί στρατιώται άνεστέψωσαν κυριολεκτικώς την Μονή και έβησαν υπό κράτησιν όλους τούς μοναχούς, περιλαμβανομένου και του 'Ηγουμένου, τούς όποιους και έκακοποίησαν για να τούς άποσπάσουν πληροφορίες περί του ακριβούς σημείου όπου εκκρύπτετο ο Αυξεντίου. Κανείς όμως μοναχός δεν έιπε τίποτα. Κατά την διάρκεια της έρεύνης στην περιοχή γύρω άπό το μοναστήρι, οι Βρεταννοί στρατιώται άνεκάλυψαν μία σπηλιά κρυμμένη μέσα σε θάμνους. Λέγεται ότι κάποιος βοσκός τούς έδωσε την πληροφορία ότι μέσα στην σπηλιά ήταν κρυμμένος ο Αυξεντίου. Άμέσως οι βρετανικές δυνάμεις εκύκλωσαν την σπηλιά και εκάλεσαν τον Αυξεντίου να παραδοθή.

Ο επί κεφαλής του βρετανικού άποσπάματος άνθυπολοχαγός Μίντλεντον πησίασε την είσοδο της σπηλιάς και έφώναξε: «Ρίξε τα όπλα σου και παραδώσου, άλλωώς θα έπιτεθούμε». Κάποιος άπήντησε: «Καλά παραδίδομαστε». Τέσσερες άνδρες βγήκαν έξω, δύο άπό αυτούς επικηρυγμένοι με 5.000 λίρες, όπως και ο Αυξεντίου. Ο Αυξεντίου δεν ήταν μεταξύ αυτών. Ο άνθυπολοχαγός Μίντλεντον τον εκάλεσε και πάλιν να παραδοθή, αλλά έλασε την ύπερήφανη άπάντησιν: «Μολών λαβέ».

Άμέσως, τέσσερες άνδρες ώρμησαν μέσα στην σπηλιά. Ο ήρωϊκός μαχητής της κυπριακής έλευθερίας τούς υπεδέχθη με καταιγισμόν πυρός. Οι τρεις άπό τούς τέσσερες Βρεταννούς, οι όποιοι είχαν έλπίσει ότι θα εισέπραττον την επικηρυξιν του Αυξεντίου βγήκαν άμέσως έντρομοι, ενώ ο τέταρτος, τραυματισμένος στο στήθος κατέπεσε στο έδαφος, για να ύποκύψη λίγες ώρες αργότερα στα τραύματά του. Ο επί κεφαλής των βρετανικών δυνάμεων άνθυπολοχαγός Μίντλεντον έζήτησε άμέσως ένισχύσεις, οι όποιες και κατέφθασαν με τα έλικόπτερα. Η μάχη συνεχίσθη έτσι επί 10 δλόκληρες ώρες, κατά την διάρκειαν της δε οι Βρεταννοί έχρησιμοποίησαν μεταξύ των άλλων δακρυγόνες βόμβες. Μπροστά στο άλύγιστο θάρρος του Αυξεντίου και αφού προηγουμένως έκαναν χρήσιν όλων των ειδών των όπλων, οι Βρεταννοί στρατιώται έρριψαν μέσα στην σπηλιά βόμβες πετρελαίου. Τεράστιες φλόγες εκάλυψαν το σπηλαίο για να τυλίξουν σε λίγο το κορμί του ήρωϊκού πατριώτη.

Η μάχη έτελειώσε στις 2 ή ώρα την νύκτα. Το πτώμα του Αυξεντίου άνευρέθη άπνηθρακωμένο.

Ο Αυξεντίου ήταν ήλικίας 29 ετών, το επάγγελμά του δε ήταν σωφέρ ταξί.

(Άκριβές αντίγραφο από τις εφημερίδες της 5ης Μαρτίου 1957)

Φωτογραφία Κώστα Φινέ

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ ΣΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ ΤΟΥ ΜΟΝΕΜΒΑΣΙΑ, ΟΧΤΩΒΡΗΣ 1974

OCLC: 30458493	Rec stat: c	(0/----)
Entered: 910809	Replaced:	Used:
Type: i	Bib lvl: m	Lang: eng
Repr:	Enc lvl: M	Ctry: nyu
Accomp:	Mod rec:	LTxt: p
Desc: a	Int lvl:	Dates: 1981,
	Source: d	
	Format: n	
	Comp: nn	
	Dat tp: s	

- 1 □040 HLS #c HLS #d OCL
- 2 □007 s #b t #d o #e m #f n #g c #h m #i u #j a #k n #l n #m n #n e
- 3 □033 0 19810219 #b 3804 #c N4
- 4 □041 0 #d eng #h gre
- 5 □050 4 PA5629.I7 #b A24 1981x
- 6 □049 OCLC
- 7 □100 1 Ritsos, Giannēs, #d 1909-
- 8 □245 10 [Poetry reading #h [sound recording]/ #c read by Edmund Keeley]
- 9 □260 #c [1981]
- 10 □300 2 sound tape reels (63 min.) : #b analog, 7 1/2 ips, mono. ; #c 7 in.
- 11 □506 On deposit at the Woodberry Poetry Room.
- 12 □506 Room use only.
- 13 □506 Cassette copy available. Room use only.
- 14 □500 Recorded Feb. 19, 1981 at the Donnell Library, New York.
- 15 □500 Sponsored by the Academy of American Poets.
- 16 □520 Keeley reads his own translations of Ritsos' poems; songs are performed by various vocalists and instrumentalists.
- 17 □505 0 The meaning of simplicity -- Self-sufficiency? -- Suddenly -- Understanding -- Miniature -- Women are very distant -- In the ruins of an ancient temple -- Freedom -- Incense -- Songs from Epitaphios -- Court exhibit -- Preparing for the ceremony -- Red handle -- A deep voice was heard -- Reconstruction -- O distant distant -- Return -- Our land -- Inexplicable times -- At least -- Transgression -- Wax images -- Young girl sulking -- Songs from 18 songs of the bitter homeland and Smoke-stained pot.
- 18 □700 1 Keeley, Edmund.
- 19 □710 2 Academy of American Poets.